

beretning *sb.*, -en, -er.

berette *vb.*, -ede.

beretelse *sb.*, -er, -r.

beretter *sb.*, -en, -e, *bf.* pl.

beretterne.

berettigede *vb.*, -ede.

berettigelse *sb.*, -n.

Dansk
Sprognævn

Årsberetning 2009

Forord	1
ÅRSBERETNING 2009	3
Medlemmer	3
Medarbejdere	4
Møder	5
Administration	6
Samarbejde med andre institutioner	8
OPLYSNING OG RÅDGIVNING	11
Spørgsmål og svar	11
Elektronisk svarbase	11
Hjemmesiden	12
Sprogportalen sproget.dk	13
Vejledning mv.	15
Mediestrategi	15
Sproget i DR	16
NORMERING	17
Retskrivningsordbogen	17
FORSKNINGSBERETNING FOR 2009	19
Forskningsudvalget	19
Interne forskningsprojekter	20
Eksternt finansierede forskningsprojekter	23
Forskningsårsværk i 2009	25
Publikationer	26
Aktivitetsplan for 2010	30
Planlagte aktiviteter for 2010 i henhold til resultatkontrakten	30
REGNSKAB FOR 2009	32

beretning *sb.*, -en, -er.

berette *vb.*, -ede.

berettelse *sb.*, -n, -r.

beretter *sb.*, -en.

beretterne.

berettige *vb.*, -ede.

berettigelse *sb.*, -n.

Dansk
Sprognævn

Forord

I 2009 blev forandringerne i Sprognævnets struktur endelig gennemført og sporene lagt for nævnets fremtidige arbejde. Den nye formand og den nye bestyrelse, som blev valgt på repræsentantskabsmødet den 28. august 2009, tog fat på at virkeliggøre tankerne bag den nye struktur.

I løbet af 2009 nedsatte bestyrelsen således to nye fagråd – et for retskrivning og et for nævnets publikationer. Et tredje fagråd, Fagråd for medier, er ved at tage form. De grundlæggende vilkår for bestyrelsens arbejde er ved at være på plads: forretningsorden, budget og økonomirapporteringen, således at der nu er tid til at koncentrere sig om bestyrelsens vigtigste opgave: at udvikle nævnets virksomhed.

Der er nok at tage fat på: Redaktionen af Retskrivningsordbogen nærmer sig slutfasen. Samtidig med at hovedopgaverne forskning, formidling og normering fortsat varetages og videreudvikles med uformindsket styrke, organiserer nævnet den nordiske sprogkoordination og regeringens sprogkampagne og forventes også at skulle lede en nordisk sprogkampagne for Nordisk Ministerråd i 2010 og 2011. Oven i alt dette skal nævnet flytte til sit nye domicil på H.C. Andersens Boulevard 2 i slutningen af maj 2010.

Vi forventer at de nye aktiviteter vil give nævnet gode muligheder for at iværksætte flere nye og vigtige projekter, bl.a. en tv-serie om det danske sprog i samarbejde med DR, Dansklærerforeningen og Det Danske Sprog- og Litteraturselskab samt en nordisk konference og et nordisk forskningsprojekt om sprog og norm i de nye digitale kommunikationsformer.

Sprognævnets nye domicil.
H.C. Andersens Boulevard 2, 2. sal.

De nye digitale kommunikationsmuligheder med blog, tweet, sms og chat skaber andre vilkår for sprogets udvikling end dem vi hidtil har kendt. I stedet for at mange læser tekster som få og som regel professionelle sprogbrugere har skrevet, kan alle nu læse hvad alle andre skriver. Hvad dette kommer til at betyde for sproget og normdannelsen, ved vi endnu meget lidt om, men der er ingen tvivl om at det bliver de kommende års største udfordring for Sprognævnet at skabe forskningsresultater på dette område, at udvikle metoder og redskaber til at følge med i den sproglige udvikling i de digitale medier og at ruste sig til at give gode råd og konstruktiv vejledning til de mange nye digitale sprogbrugere.

Dorthe Duncker

Formand

Sabine Kirchmeier-Andersen

Direktør

ÅRSBERETNING 2009

Medlemmer

Repræsentantskab for perioden 1.8.2009-31.12.2009¹

Center for Læseforskning	Lektor <i>Martin Holger Juul</i>
Danmarks Lærerforening	Lærer <i>Greta Jørgensen</i>
Danmarks Radio	Sprogredaktør <i>Martin Kristiansen</i>
Dansk Forfatterforening	Forfatter <i>Ellen Boen</i>
Dansk Journalistforbund	Faglig konsulent <i>Kirstine Baloti</i>
Dansk Skuespillerforbund	Skuespiller <i>Henrik Petersen</i>
Dansk Standard	Korrekturlæser <i>Helen Købke</i>
Danske Dagblades Forening	Medredaktør <i>Michael Ehrenreich</i>
Danske Skønlitterære Forfattere	Forfatter <i>Peter Rønnov-Jessen</i>
Danske Universiteter	Professor <i>Jens Ulrik Andersen</i>
Danske Universiteter	Lektor <i>Elisabeth Arnbak</i>
Danske Universiteter	Lektor <i>Dorthe Duncker</i>
Danske Universiteter	Instituteder <i>Johannes Nørregård Frandsen</i>
Danske Universiteter	Lektor <i>Hans Götzsche</i>
Danske Universiteter	Lektor <i>Eva Skafte Jensen</i>
Danske Universiteter	Seniorforsker <i>Bolette Sandford Pedersen</i>
Danske Universiteter	Professor <i>Torben Veith Schroeder</i>
Dansklærerforeningen	Lektor (læreruddannere) <i>Hanne Beermann</i>
Dansklærerforeningen	Gymnasielærer <i>Anders Pors Nielsen</i>
DANTERMcentret	Professor <i>Bodil Nistrup Madsen</i>
Det Danske Akademi	Forfatter <i>Søren Ulrik Thomsen</i>
Det Danske Sprog- og Litteraturselskab	Seniorredaktør <i>Henrik Lorentzen</i>
EU's sprog tjenester	Oversætter <i>Jørn Westengaard-Holm</i>
Folketingets Administration	Redaktionssekretær <i>Anne Jensen</i>
Forbundet Kommunikation og Sprog	Forbundsformand <i>Per Lindegård Hjort</i>
Foreningen Norden	Generalsekretær <i>Henrik Hagemann</i>
Grænseforeningen	Generalsekretær <i>Knud-Erik Therkelsen</i>
It- og Telestyrelsen	Redaktionschef <i>Lisann Troelsen</i>
Justitsministeriet	Kontorchef <i>Lennart Houmann</i>
Kulturministeriet	Journalist <i>Birgit Meister</i>
Kulturministeriet	Direktør <i>Michael Wright</i>
Landsforbundet af Voksen- og Ungdomsundervisere	Formand <i>Dan Sæderup</i>
Lektoratsudvalget under Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling	Lektor <i>Nina Møller Andersen</i>
Modersmål-Selskabet	Translatør <i>Jørgen Christian Wind Nielsen</i>
Professionshøjskolernes Rektorkollegium	Rektor <i>Stefan Hermann</i>

¹. Repræsentantskabet for perioden 2009-2012 kom først i funktion den 1.8.2009. I perioden 1.1.2009 til 30.7.2009 blev de nødvendige administrative beslutninger truffet af det afgående arbejdsudvalg.

Statsministeriet	Konsulent <i>Anita Furu</i>
Stednavneudvalget	Institutleder <i>Bente Holmberg</i>
Translatørforeningen	Translatør <i>Michael Tettinek</i>
TV2	Sprog-, stemme- og værtscoach <i>Lisbeth Eskelund</i>
Undervisningsministeriet	Undervisningskonsulent <i>Benedicte Kieler</i>
Personligt medlem	Professor <i>Frans Gregersen</i>
Personligt medlem	Direktør <i>Jørn Lund</i>

Bestyrelsen for perioden 1.9.2009-31.12.2009

- Dorthe Duncker (formand)
- Bente Holmberg (næstformand)
- Johannes Nørregaard Frandsen
- Stefan Hermann
- Pia Jarvad (medarbejderrepræsentant)
- Birgit Meister
- Torben Veith Schroeder

Medarbejdere

Til nævnets forsknings- og informationsinstitut har der i 2009 været knyttet følgende medarbejdere:

Videnskabeligt personale

Bodil Aurstad, cand.philol., videnskabelig medarbejder (1.11. til 30.11 2009 29 t., 1.12. til 31.12 2009 32 t., herefter 37 t. som koordinator for det nordiske koordinationsarbejde under nævnet)

Jakob Halskov, cand.mag., ph.d., projektforsker (80 %, projektansat fra 1.1.2008 til 30.4.2010)

Rikke Dybdahl Harpsøe, cand.mag. (1.1. til 28.2. 2009 25 t., 1.3. til 30.4. 2009 30 t., herefter 37 t. som informationsarbejder for Sprognævnet og tovholder for det nordiske koordinationsarbejde til 31.12.2009)

Margrethe Heidemann Andersen, cand.mag, ph.d., forsker (80 %)

Pia Jarvad, cand.mag., seniorforsker (seniorordning, 80 %)

Jørgen Nørby Jensen, cand.mag., informationsmedarbejder

Anita Ågerup Jervelund, cand.mag., videnskabelig medarbejder

Sabine Kirchmeier-Andersen, cand.mag., ph.d., direktør

Anne Kjærgaard, cand.mag., ph.d.-stipendiat fra 1.6.2007 til 30.5.2010

Ida Elisabeth Mørch, cand.mag., videnskoordinator

Marianne Rathje, cand.mag., ph.d., forsker

Ole Ravnholt, cand.mag., ph.d., seniorforsker (stedfortræder for direktøren)

Lene Rotne, cand.mag., videnskabelig medarbejder (løntilskud) fra 23.3.2010 til 30.9.2010

Jørgen Schack, cand.mag., seniorforsker

Line Brink Worsøe, cand.mag., ph.d.-stipendiat fra 1.9.2009 til 31.8.2012

Kontorpersonale

Anette Klett, fuldmægtig (70 %)

Timelønnet medhjælp

Katja Abel Flindt, stud.mag. (fra 1.5.2009)

Anna Sofie Hartling, stud.mag.

Anne-Pia Jørgensen, stud.mag.

Eva Marie Kirk, stud.mag. (fra 25.6.2009)

Anna Kristiansen, stud.mag. (fra 14.7.2009)

Pelle Berg Petersen, stud.mag. (fra 1.8.2009)

Nicoline Munck Vinther, stud.mag.

Camilla With, stud.mag. (til 30.6.2009)

Praktikanter

Johanne Lundberg, stud.mag. (universitetspraktik) (fra 1.2. til 30.5.2009)

Camilla With, cand.mag. (virksomhedspraktik) (fra 23.11. til 18.12.2009)

Møder

Repræsentantskabsmøder

10.12.2008 vedtog Folketinget de foreslåede ændringer til lov nr. 320 af 14.5.1997 (sprogævnsløven) i form af lov nr. 1171. Loven vedrører udelukkende en modernisering af nævnets struktur. Repræsentantskabet er udvidet fra 30 til 43 medlemmer, arbejdsudvalget er blevet erstattet af en bestyrelse, og det fastslås at nævnets forskningsinstitut ledes af en direktør.

På grund af de igangværende ændringer i sprogævnsløven og sprogævnens bekendtgørelsen kunne repræsentantskabet for perioden 2009-2012 ikke udpeges i slutningen af 2008. Arbejdsudvalget besluttede derfor at fortsætte sit arbejde indtil det nye repræsentantskab og den nye bestyrelse kom på plads i løbet af 2009. Dette skete på årets eneste repræsentantskabsmøde 28.8.2009 som var arrangeret som et fælles møde for medlemmerne af de to repræsentantskaber. Den afgangende formand, Niels Davidsen-Nielsen, tog afsked med medlemmerne af det afgangende repræsentantskab, takkede for deres indsats i de forgangne år og bød medlemmerne af det nye repræsentantskab velkommen. Det afgangende repræsentantskab godkendte beretning og regnskab. Det nye repræsentantskab godkendte aktivitetsplanen og valgte den nye bestyrelse med Dorte Duncker som formand og Bente Holmberg som næstformand.

Arbejdsudvalgsmøder og bestyrelsesmøder

Arbejdsudvalget holdt 4 møder i 2009. Udvalget behandlede sproglige spørgsmål og udkast til artikler mv. til Nyt fra Sprognævnet, det nordiske sprogsamarbejde og nævnets forslag til et sprogbarometer.

Særlig opmærksomhed fik regeringens opfølgning på sprogudvalgets rapport som blev udsendt i begyndelsen af året. Der var enighed om at der ganske vist stod de rigtige overskrifter, men at de foreslåede tiltag er noget beskedne i forhold til udvalgets intentioner. Det er glædeligt at regeringen vil følge op på udviklingen på universitetsområdet, men beklageligt at den nordiske dimension er udeladt. Sprogdeklarationen er ikke fulgt, fagsprogene og sprogteknologi er ikke styrket. Det virker som om regeringen støtter udvalgets anbefalinger på det overordnede niveau, men gør meget lidt for at de kan følges op i praksis.

Arbejdsudvalget var ikke begejstret for Kulturministeriets beslutning om at flytte nævnet væk fra lokalerne på Københavns Universitet Amager til Kulturministeriets bygning på H.C. Andersens Boulevard. Man frygtede især for nævnets status som forskningsinstitution med et tæt samarbejde med universiteter i ind- og udland, ligesom afstanden til de sproglige forskningsmiljøer på universitetet blev betragtet som et problem. Dog anerkendte udvalget at flytningen var begrundet i hensynet til ministeriets overordnede økonomi.

Udvalgets sidste store opgave var at bidrage til at nævnets nye struktur fik en god start, bl.a. ved at stille forslag til ministeriet om de nye medlemmer af repræsentantskabet og ved at arrangere det sidste repræsentantskabsmøde efter den gamle struktur, som samtidig også var det første møde efter den nye struktur.

Den nye bestyrelse holdt 2 møder i 2009 og satte som første prioritet at få samspillet mellem institut, bestyrelse og repræsentantskab til at fungere i den nye struktur, bl.a. ved at nedsætte to fagråd og udarbejde retningslinjer for økonomirapportering og budgetlægning samt vedtægter for bestyrelsens arbejde.

Administration

Dansk Sprognævns opgaver vedrørende løn og bogholderi overgik fra Kulturministeriets koncerncenter (KC) til Økonomistyrelsens nye Administrative Servicecenter (ØSC) 1.5.2009. Omlægningen til ØSC betød at nævnet fik nye arbejdsgange, således at lønbilag og -ændringer herefter skulle indsendes til ØSC via statens digitale lønportal. Den nye mulighed har betydet en lettelse af regnskabsopgaverne for alle, idet bilag nu kun udarbejdes 1 gang før bogføring.

Kulturministeriet besluttede i slutningen af 2008 at flytte nævnets forskningsinstitut fra sin nuværende placering på Københavns Universitet Amager til Kulturministeriets bygning på H.C. Andersens Boulevard 2, hvor nævnet kommer i selskab med bl.a. Kulturarvsstyrelsen, Kunststyrelsen og Kulturministeriets Koncerncenter. Flytningen, der er begrundet i overordnede økonomiske hensyn, bl.a. mere effektiv udnyttelse af Kulturministeriets bygninger, betyder at nævnet får forøget sin bevil-

ling på finansloven med 500.000 kr., men at det samtidig mister den tætte fysiske tilknytning til forskningsmiljøerne på Københavns Universitet.

I løbet af 2009 blev forhandlingerne om ombygning af lokalerne og flytning af nævnet afsluttet. Nævnet forhandler med dekanen på Det Humanistiske Fakultet på Københavns Universitet om fremtidige fælles aktiviteter for at styrke forskningssamarbejdet, bl.a. i form af fælles konferencer og seminarer.

Personalepolitik

Nævnets sikkerheds- og samarbejdsudvalg har i 2009 især fulgt processen omkring flytningen af nævnet, samarbejdet med den nye bestyrelse og repræsentantskabet samt udviklingen i nævnets økonomi. Der har ikke været resurser til at følge op på arbejdet med personalepolitikken.

Økonomi

Nævnet går ud af 2009 med et underskud på 68.023,29 kr. hvilket svarer til 0,6 % af det samlede budget på 11,7 mio. kr. Nævnet har i 2009 opnået en samlet ekstern finansiering på ca. 1,2 mio. kr. til bl.a. 2 samfinansierede ph.d.-stipendiater, 1 postdoc samt frikøb af medarbejdere i forbindelse med indtægtsdækket virksomhed. Hertil kommer en indtægt på 1,8 mio. kr. til den nordiske sprogkoordination og indtægter fra salg af Nyt fra Sprognævnet og Retskrivningsordbogen. Samlet har nævnet haft en ekstern finansiering på 3,9 mio. kr. i 2009, svarende til 33 % af nævnets samlede drift. Endvidere har nævnet i 2009 påbegyndt planlægningen af regeringens sprogkampagne med et budget på 2,9 mio. kr. fordelt over 3 år. Den eksterne finansiering i 2010 forventes derfor at udgøre ca. 5 mio. kr.

Ph.d.- og postdoc-projekterne ligger i naturlig forlængelse af nævnets målsætning om at styrke forskningen og tiltrække dygtige unge forskere. Også den nordiske sprogkoordination indeholder elementer som vil fremme forskningen og frem for alt skabe gode forudsætninger for at etablere nye forskningsprojekter i samarbejde med forskere i de andre nordiske lande. Andre dele af sprogkoordinationen, fx planerne om at udgive en nordisk børneordbog, vil styrke formidlingsarbejdet. Sprogkampagnen vil først og fremmest bidrage til at styrke nævnets formidlingsarbejde og gøre det muligt at nå ud til flere målgrupper end ellers, specielt børn og unge.

Nævnet har satset på at både aktiviteterne som allerede er formuleret i resultatkontrakten, og de nye projekter som er kommet til i løbet af 2008 og 2009, skulle kunne afvikles som planlagt sideløbende med nævnets kerneopgaver, men gjorde allerede sidste år opmærksom på at der kunne ske forskydninger fordi nogle af nævnets rutinerede medarbejdere skal bruge resurser på at løbe de nye projekter i gang. Det har således ikke været muligt at sætte fart i etableringen af det planlagte videnscenter, at få etableret rutiner omkring indtastningen af svar i den nye svarbase, ligesom arbejdet med personalepolitikken har ligget stille i 2009. Disse opgaver søges løst i 2010 hvor det dog må forventes at flytningen af nævnet og igangsættelsen af sprogkampagnen vil beslaglægge mange resurser.

Samarbejde med andre institutioner

Nordisk samarbejde

Embedsmandskomiteén for Uddannelse og Forskning (EK-U) vedtog 28.10.2008 en ny organisering af sprogområdet i Nordisk Ministerråd gældende fra 1.1.2009. Den nye organisering indebærer bl.a. oprettelsen af en ny koordinatorfunktion for sprogsamarbejdet. Koordinatorfunktionen benævnes 'Nordisk Sprogkoordination'. Dansk Sprognævn fik i februar 2009 overdraget opgaven at varetage den nye koordinatorfunktion.

Formålet med koordinatorfunktionen er at

- koordinere aktiviteter på sprogområdet som ikke før blev koordineret
- aktører på sprogområdet får bedre kendskab til hinanden og motiveres til at samarbejde
- få synergieffekt ud af samspillet mellem sprognævnene/sprogrådene samt koordineringen af Program for sprogkurser, dvs. Nordspråk, Nordkurs og de Nordiske Perler
- skabe større effektivitet i arbejdet, idet der er en tidshorisont for planlægning, og der foretages løbende opfølgning på resultater
- skabe kontinuitet i driften
- det nordiske sprogsamarbejde bliver mere synligt for omverdenen.

Den nye koordinatorfunktion opfylder disse målsætninger ved at

- koordinere aktiviteter der foregår i regi af Netværket for Sprognævnene i Norden og Program for sprogkurser, dvs. Nordkurs, Nordspråk og de Nordiske Perler.

Nordisk Sprogkoordinations primære kontaktpersoner er de nordiske sekretærer i sprognævnenes netværk, lederne af de nordiske sprognævn, de ansvarlige for Nordkurs, Nordspråk, de Nordiske Perler samt Nordplus sprog og kultur-programmet.

Sprognævnet valgte efter aftale med Nordisk Ministerråds sekretariat i første omgang at oprette en intern projektgruppe bestående af Pia Jarvad, Rikke Dybdahl Harpsøe og Sabine Kirchmeier-Andersen til at etablere kontakten til de mange samarbejdspartnere som skal have glæde af koordinationsfunktionen. Der blev oprettet en følgegruppe bestående af pædagogisk konsulent Lis Madsen (Undervisningsministeriet) og seniorkonsulent Hulda Zober Holm (Nordisk Ministerråds Sekretariat).

Det nordiske sprog møde 2009 blev holdt i Finland, og hovedtemaet var „Den nordiske sprogrøgts praktikker og principper“. På sprognævnenes netværksmøde, som blev afholdt i tilslutning til sprog mødet, blev der udarbejdet en 3-årig arbejdsplan som bl.a. indeholder udredningsarbejde for 5 nye samarbejdsprojekter:

- Nordisk sprogforståelse og de nye kommunikationsformer (sprogundersøgelser som tager udgangspunkt i blogging, facebook, sms, e-mail etc.). Denne arbejdsgruppe vil arrangere en konference i november 2010.

- Nordisk børneordbog på internettet (målgruppen er fortrinsvis store børn i alderen 10-12 år).
- Klarsprog. (En fortsættelse af det allerede etablerede klarsprogssamarbejde). Der er etableret et eget netværk af nordiske klarsprogskontakter som for øjeblikket udreder klarsprogsarbejde med vægt på lovsprog og indsatser over for unge.
- Nordisk sprogbarometer. Sprogstatusmålinger laves i alle de nordiske lande. Målet er at arrangere et fællesseminar om emnet i løbet af 2010 og forsøge at indarbejde det nordiske perspektiv i de nationale barometre.
- Sprognævnens svartjenester som kilde for sprogundervisere og sprogundersøgelser. (Dette projekt er knyttet til projektet Nordisk databaseharmonisering, som beskrives i afsnittet forskningsprojekter).

I november 2009 tiltrådte den nye nordiske sprogkoordinator, Bodil Aurstad, som med sin baggrund som nordisk lektor og underviser i nabosprogsforståelse og med en solid erfaring med nordiske ordbøger i forlagsbranchen, har de bedste forudsætninger for at styrke det nordiske samarbejde.

Mere detaljerede oplysninger om det nordiske sprogsamarbejde kan findes i de nordiske sprognævnss årsskrift Sprog i Norden 2009, udgivet med støtte fra Nordens Sprogråd.

Europæisk samarbejde

Sprognævnet er medlem af den Europæiske Samarbejdsorganisation for Nationale Sproginstitutioner (EFNIL) og har siden 2006 været repræsenteret i organisationens bestyrelse. På EFNIL's årsmøde og generalforsamling 5.-6. november 2009 blev nævnets tidligere formand Niels Davidsen-Nielsen udnævnt til EFNIL's særlige rådgiver, honorary advisor. Direktør Sabine Kirchmeier-Andersen blev valgt som næstformand for organisationen.

Medlemsorganisationerne er nationale institutioner hvis arbejdsområder er forskning, dokumentation og strategi/politik i forbindelse med de officielt anerkendte standardsprog inden for EU's medlemslande. Der er p.t. 45 ordinære medlemmer og associerede medlemmer.

Temaet på årsmødet 2009 var forholdet mellem nationale sprog og minoritetsprog i Europa. Blandt de mange foredrag gav især bidraget fra Ungarn anledning til livlig debat idet det blev tematiseret at det ungarske mindretal i Slovakiet føler sig klemte af den senest vedtagne slovakiske sprogløve.

Nævnet har i 2009 deltaget i EFNIL's arbejdsgruppe ELM (European Language Monitor), som har til formål at udvikle et system så man løbende kan følge udviklingen i de europæiske sprogs status i fx uddannelse, forskning, medier og erhvervsliv. Arbejdsgruppen har udviklet et spørgeskema med en lang række spørgsmål om sprogene i Europa og arbejder nu med at gøre oplysningerne offentligt tilgængelige på nettet.

EFNIL har en hjemmeside, www.efnil.org, hvor man kan finde yderligere oplysninger.

Kontakter med andre institutioner mv.

Nævnet deltager fortsat i Forskerskole ØST i Sprogvidenskab, som varetager forskeruddannelsen for alle sprogvidenskabelige institutioner i det storkøbenhavnske område.

Flere af nævnets medarbejdere er engageret i faglige selskaber og institutioner mv.:

Margrethe Heidemann Andersen er nævnets repræsentant i Stednavneudvalget.

Pia Jarvad er nordisk sekretær og fungerende sprogkoordinator i den nye nordiske samarbejdsorganisation som er placeret i Dansk Sprognævn, Nordisk Sprogkoordination. Hun er medlem af styregruppen for sprogportalen og medlem af Kemisk Nomenklaturudvalg. Endvidere har hun vejledt studerende i emner som afløsningsord, faste forbindelser og sprogpolitik på forskellige akademiske niveauer. Hun har fortsat samarbejdet med Grønlands Sprognævn om udvikling af en ny grønlandsk-engelsk ordbog og er medlem af ordbogsrådet for ordbogen.

Jørgen Nørby Jensen har indtil 29.4.2009 været medlem af LEDA's bestyrelse (Foreningen Leksikografer i Danmark).

Anita Ågerup Jervelund har siden 29.4.2009 været medlem af LEDA's bestyrelse og har ført tilsyn med sprogportalen.

Sabine Kirchmeier-Andersen (SKA) har fortsat været nævnets repræsentant i Dansk Erhvervsakademis fagpanel for sprogteknologi, medlem af bestyrelsen for EFNIL (siden 21.11.2006, næstformand siden 6.11.2009) og medlem af de nordiske sprognævns sprogteknologigruppe (siden 30.11.2006). SKA er ligeledes fortsat medlem af Københavns Universitets aftagerpanel (Nordiske Studier og Sprogvidenskab samt Det Humanistiske Fakultet) samt medlem af styregruppen for forskerskolen i uddannelsesforskning ved Københavns Universitet (FUKU). Hun blev i 2009 endvidere medlem af aftagerpanelet for Institut for Sprog og Videns-teknologi på CBS. SKA har været beskikket censor for fagene sprogvidenskab og sprogteknologi og medlem af bedømmelsesudvalget for Simon Skovgaard Boecks ph.d.-afhandling. Endvidere er hun fortsat medlem af Kulturministeriets arbejdsgruppe for ledelsesudvikling og medlem af styregrupperne for sprogportalen og for forskningsprojektet CLARIN samt medlem af Terminologigruppen i Danmark.

Marianne Rathje er blevet medlem af redaktionen for tidsskriftet Nydanske Studier (NyS) og har fortsat været censor i sprogpsykologi ved Institut for Nordiske Studier og Sprogvidenskab, Københavns Universitet.

Ole Ravnholt er nævnets repræsentant i It-terminologiudvalget. Han har fortsat været censor i dansk ved lærerseminarierne. Hans beskikkelse som fast, eksternt medlem af lektorbedømmelsesudvalget for dansk på lærerseminarierne udløb 30.9.2006, men er blevet forlænget ad hoc indtil den hidtidige ordning er endeligt afviklet.

Jørgen Schack er medlem af Undervisningsministeriets opgavekommission for dansk – læsning og retskrivning, bestyrelsesmedlem i Selskab for Nordisk Filologi og censor i dansk sprog ved Københavns Universitet.

OPLYSNING OG RÅDGIVNING

Spørgsmål og svar

Instituttet har i 2009 besvaret 9.918 sproglige spørgsmål – ca. 6 % færre end i 2008. Faldet skal ses i sammenhæng med udviklingen på sproget.dk som i 2009 næsten har fordoblet sit antal af besøgende. Det forventes at antallet af spørgsmål vil falde yderligere i 2010 i takt med at flere og flere opdager hvor omfattende en viden der findes på sproget.dk. Allerede nu ser vi en tendens til at nævnet hyppigere får spørgsmål som kræver en længere udredning, og færre spørgsmål som kan besvares rutinemæssigt. Nævnet modtager ikke skriftlige spørgsmål pr. e-mail uden forudgående telefonisk aftale, men der er til gengæld to linjer på spørgetelefonen, hvilket giver en hurtigere og mere effektiv ekspedition af henvendelserne. Nævnet registrerer svar som vedrører nye sproglige iagttagelser, og som har særlig forsknings- eller formidlingsmæssig interesse. Antallet af registrerede svar er vokset med 244 i 2009.

Svarstatistik ultimo 2009

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
januar	1303	1351	1313	1361	1228	1516	1372	1522	1120	1040
februar	1328	1191	1049	1014	1348	1337	1175	1332	923	844
marts	1538	1132	977	1288	1469	1323	1387	1312	779	1086
april	999	760	1088	1060	1172	1190	1092	1059	1109	694
maj	1407	1235	1005	1082	961	1211	1080	1001	867	783
juni	970	965	968	842	1236	1256	1028	930	780	718
juli	991	972	964	1092	849	876	833	876	626	707
august	1215	1171	466	982	1292	1194	1394	1023	696	728
september	1199	1154	1141	1283	1432	1332	1337	1070	1066	930
oktober	1202	1381	1183	1641	1170	1233	1612	1318	978	719
november	1260	1396	1107	1486	1359	1301	1604	1221	998	1019
december	1017	861	790	913	829	931	815	878	571	650
I alt	14429	13569	12051	14044	14345	14700	14729	13542	10513	9918

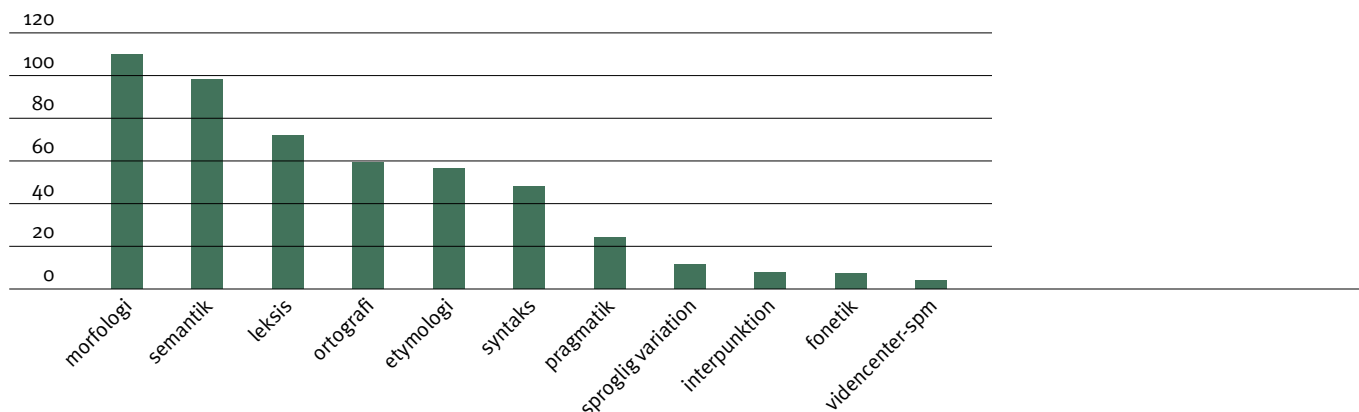
Elektronisk svarbase

I forbindelse med forhandlingerne om resultatkontrakten for 2007-2010 blev der afsat midler til digitalisering af tidligere afgivne skriftlige svar. I 2008 blev skanningen af de 10.000 svar i svararkivet afsluttet, og alle svar er lagt ind i svarbasen.

Samtidig med sorteringen og udvælgelsen af materialet til skanning er der foretaget en klassifikation af hvert enkelt svar som gør det muligt ikke blot at søge på enkelte ord og vendinger i svarbasen, men også at søge meget specifikt på sproglige fænomener som orddannelse, morfologi, syntaks osv. Klassifikationen anvendes ikke blot til

svarbasen, men også på sproget.dk, og der eksperimenteres med også at anvende den i andre af nævnets projekter, bl.a. i de nordiske sprognævns projekt om tværgående søgning i nævnenes svarbaser. Nedenstående diagram viser fordelingen af de 244 registrerede svar i svarbasen på hovedkategorier. Skemaet indeholder flere kategorier end svar, fordi mange svar kan rubriceres under mere end en kategori, så skemaet kan kun bruges til at danne sig et overordnet indtryk af fordelingen. De fleste hovedkategorier er selvforklarende, på nær leksis, som dækker over svar vedrørende nye ord, og videnscenter-spm, som dækker over svar på generelle spørgsmål om det danske sprog som fx om der er flere ord på dansk end på engelsk, eller hvorfor vi har æ, ø og å.

Fordeling af svar på kategorier

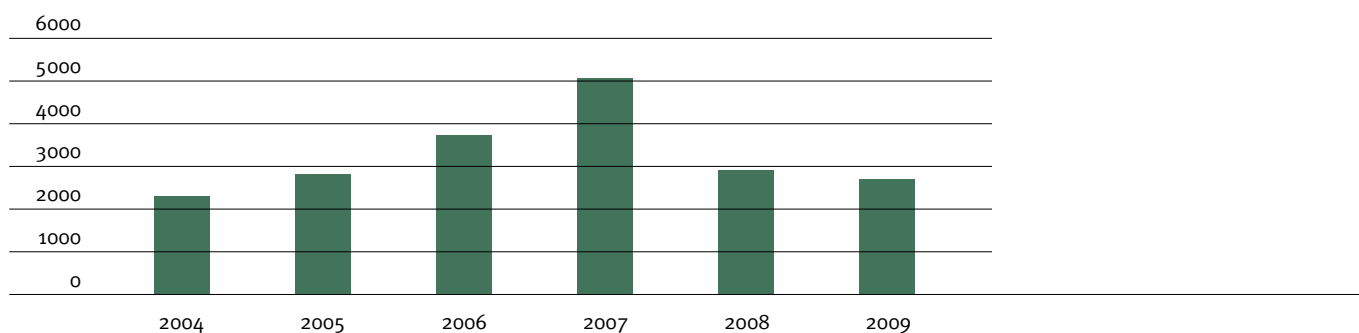
Ved udgangen af 2007 var svarbasen klar til at indgå i det daglige arbejde i svartjenesten. Både de skriftlige svar og de registrerede telefoniske svar, som tidligere blev skrevet ind i protokollerne, skal nu indtastes direkte i svarbasen.

I 2008 blev et nyt system til registrering af telefoniske henvendelser til Sprognævnet taget i brug. Alle telefoniske spørgsmål til nævnet registreres nu løbende i et regneark. Også her bliver spørgsmålene klassificeret for at gøre det lettere at se hvilke typer af spørgsmål der bliver stillet.

Hjemmesiden

Antallet af besøg i gennemsnit pr. dag på Sprognævnets hjemmeside er i 2009 faldet med 200 til 2700.

Daglige besøg i gennemsnit på www.dsn.dk

Nedgangen skyldes formentlig til dels at dele af nævnets svarbase nu er tilgængelige på sproget.dk, der som nævnt i årets løb har fordoblet antallet af besøgende.

I efteråret 2009 blev nævnets nye hjemmeside lanceret. Siden præsenterer først og fremmest nævnet og dets virksomhed samt nævnets vigtigste produkter – Retskrivningsordbogen og Nye ord i dansk – samt nævnets forskning. Indgangen til sproglig rådgivning og opslagsværker på nettet er fortsat først og fremmest sproget.dk.

Forsiden på www.dsn.dk

Sprogportalen sproget.dk

Arbejdet med sprogportalen begyndte i 2005 som et samarbejde mellem Sprognævnet og Det Danske Sprog- og Litteraturselskab (DSL) med en særlig bevilling til styrkelse af det danske sprog.

Sprogportalen har til formål:

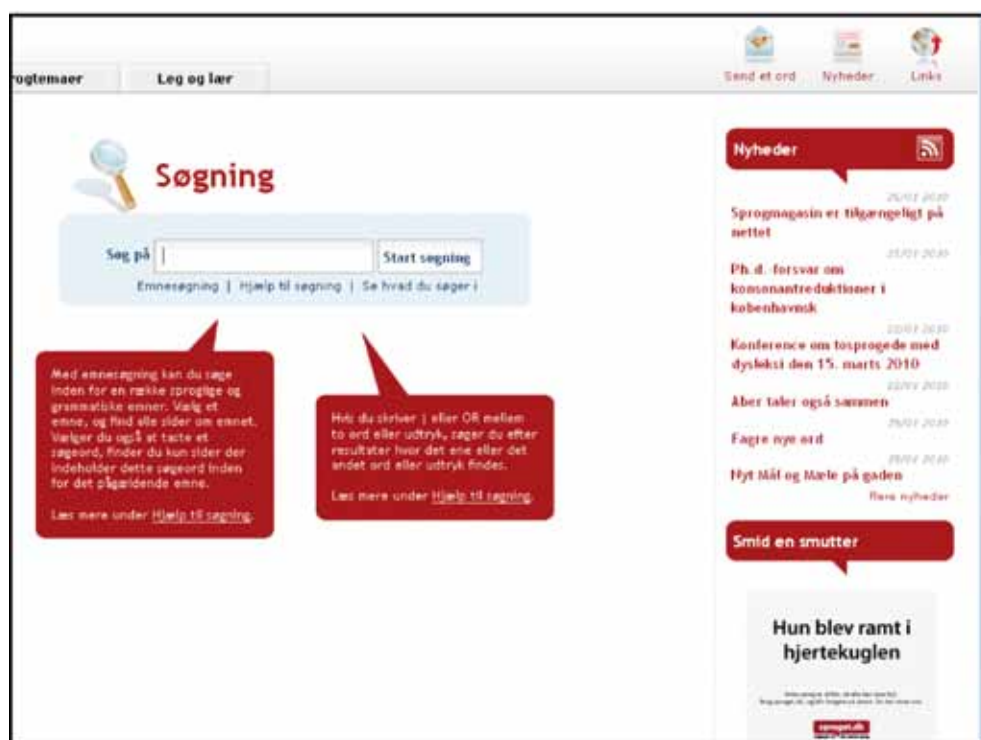
1. at give professionel sproglig hjælp, altså at give råd og vejledning om sproglige problemer, samt formidle forståeligt om svære emner
2. at give adgang til officielle og autoritative opslagsværker
3. at skabe øget sproglig bevidsthed, bl.a. mht. nuancer, præcision og sprogets virkning, fx ved at udnytte netmediets muligheder, bl.a. ved at betone de interaktive aspekter
4. at synliggøre dansk sprog og Sprognævnets og DSL's arbejde med sproget.

I 2009 fik sproget.dk udvidet sin søgefunktion med en række nye funktioner. På sproget.dk kan man læse om søgemulighederne under „Hjælp til søgning“. Her skal fremhæves nogle af de nye funktioner.

1. En standardsøgning på sproget.dk er fritekstsøgning, dvs. at man som udgangspunkt søger frit i al søgbar tekst.
2. Søgning på alle former af søgeordet. Søger man således på *bog*, får man også resultater hvor *bog* er bøjet, altså bl.a. *bøger*, *bogen*, *bøgerne* osv.
3. Begrænsning af søgeresultatlisten fx til opslagsord i ordbøgerne eller til at ordet skal indgå i overskriften eller beskrivelsen på en side på sproget.dk
4. Søgning inden for en række sproglige og grammatiske emner.
5. Trunkering af søgningen ved at bruge jokertegn.

En meget vigtig ny funktion på sproget.dk er „mente du“. Denne funktion foreslår andre mulige opslagsord end det der er søgt på – også selvom det søgte er et gyldigt ord.

I forbindelse med lanceringen af den nye søgefunktion fik sproget.dk også et fornyet design af forsiden. Der er tilføjet søgetips i bokse på forsiden, og tre link foroven til højre er blevet fremhævet med ikoner.

Søgning på www.sproget.dk

Andre nyheder på sproget.dk er:

- „Smid en smutter“ – sproglige svipsere på et elektronisk postkort som man kan sende til en vens e-mail.
- Nyt sprogtema om etymologi. Udvidelse af sprogtemaet om sms-sprog med et afsnit om chatsprog.
- Nye quizzere om etymologi og chatsprog.
- Et nyt område i ordmuseet om gamle fagudtryk.
- „Sprogligt“ – klummer fra Politiken.
- Sprogbrevet DR i uddrag.

Der er blevet bragt ca. 170 nyheder i 2009.

Antallet af besøgende i 2009 har været 1.048.000. Der er blevet vist 4.540.000 sider og 4,33 sider pr. besøg. I gennemsnit har der i perioden nov.-dec. i 2009 været 3.887 besøg pr. dag, mens det i perioden nov.-dec. i 2008 var 2.384. Heraf var 38,46 % nye besøg.

I nov.-dec. 2009 har 6027 i deres browser søgt på sproget.dk. I samme periode i 2008 var der 2239 der skrev sproget.dk. Dette tyder på at sproget.dk er blevet mere kendt. I 2009 var besøgene lidt kortere end i 2008. Dette tyder på at brugerne har lært sitet at kende og hurtigt finder svaret på deres spørgsmål.

Loyaliteten over for siden er steget. For eksempel kan man se at der er sket en stigning i antallet af brugere der kommer tilbage til siden 15-25 gange i løbet af en måned.

En brugerundersøgelse i efteråret, „Bedst på nettet“, viste en brugertilfredshed på over 90 %.

Vejledning mv.

Medarbejderne i Sprognævnet har holdt foredrag og har medvirket i radio og tv med oplysning om nævnets virksomhed og om sprogproblemer i almindelighed.

Nævnet har haft besøg af skoleelever, studerende fra de højere læreanstalter og grupper af sproginteresserede; alle er blevet orienteret om nævnets virksomhed.

Desuden har studerende og forskere konsulteret nævnet i forbindelse med formulering og udarbejdelse af opgaver, specialer, eksamens- og forskningsprojekter og har fået vejledning af nævnets ansatte.

I foråret 2009 har en praktikant fra Københavns Universitet været tilknyttet nævnet i 4 måneder.

Nævnet har i det forløbne år endvidere udført konsulentopgaver vedr. sprogstrategi og sprogpolitik for Danica Pension og foretaget en evaluering af sproget i DR.

Mediestrategi

Instituttet udarbejdede i foråret 2007 en mediestrategi som blev endeligt vedtaget i arbejdsudvalget i efteråret 2007. Målet er at opnå større synlighed i medierne, at få nævnets budskaber frem på den mest hensigtsmæssige måde, at sikre bred viden om nævnets optræden i offentligheden blandt medarbejderne og at sørge for at pressehenvendelser dirigeres hen til de relevante medarbejdere. Nævnets interne medieservice skanner hver dag aviserne for nyheder som involverer nævnet, og fokus på nyheder til nævnets hjemmeside og sprogportalen er en fast del af nævnets ugentlige rutiner.

Nævnet har fortsat aktiviteterne med en sprogklumme i Jyllands-Posten og deltaget som sprogkasperter i radioprogrammet Sproglaboratoriet på DR's P1. Endvidere leverer nævnet et fast bidrag til bladet Dansk, som udkommer 4 gange om året. Formålet er bl.a. at udbrede kendskabet til sproget.dk.

I 2009 er to nye tiltag blevet iværksat, nemlig sproglige indslag i radioprogrammet P4 Formiddag (DR) og deltagelse i DR's nye radioprogram, Sprogminuttet, der sendes hver dag på P1.

Nævnets medarbejdere, direktør og formand har i 2009 givet 16 interview i radioen, 5 interview i tv, 30 interview i aviser og blade og fået optaget 2 kronikker og 11 klummer. Derudover er der blevet holdt 23 foredrag og modtaget 9 besøg af grupper (studerende, foreninger osv.) som er blevet vist rundt i instituttets lokaler og har hørt foredrag om nævnet.

Medieaktiviteten har i 2009 holdt samme niveau som i 2008.

Sproget i DR

Sprognævnet har i 2009 udarbejdet en sproglige tilstandsrapport for DR med titlen *Sproget i DR. En undersøgelse af problematisk sprogbrug, engelske lån og groft sprog i et udvalg af DR's produktioner*. Rapporten blev til på baggrund af et ønske fra DR's ledelse og bestyrelse om en undersøgelse af hvordan det står til med sproget i DR. Dansk Sprognævns medarbejdere Marianne Rathje og Anne Kjærgaard undersøgte udvalgte sproglige træk, dvs. problematisk sprogbrug (fx komma- og stavefejl), engelske låneord og groft sprog, i et udvalg af DR's produktioner, nemlig DR's hjemmeside dr.dk, Tekst-TV, TV AVISEN, tv-programmet X-Factor og ungdomsradio-programmet P5000. Konklusionen var at sproget i DR gennemgående havde det godt, men at man kunne sætte ind i forhold til bestemte sproglige fejltyper på dr.dk og på Tekst-TV, i forhold til særlige fejltyper i TV AVISEN og i forhold til groft sprog og engelske lån i X Factor og P5000, hvis man ønskede at reducere mængden af de pågældende sproglige træk.

NORMERING

Retskrivningsordbogen

I 2006 blev det besluttet af den nye Retskrivningsordbog, som skal udkomme i slutningen af 2011, skal gøres mere brugervenlig ved at indføre ordidentifikationer og bøjningsoplysninger ved et større antal opslagsord, ved at reducere antallet af paragrafhenvisninger og ved at forenkle retskrivningsreglerne på en række punkter. Der skal desuden indføres orddelingsangivelser på alfabetisk plads. Der er tale om en fuldstændig gennemgang af alle opslagsord, bl.a. med henblik på at tage sjældne og forældede ord ud af ordbogen, samtidig med at nye ord tilføjes. Redaktionsgruppen består af Anita Ågerup Jervelund (projektleder), Jørgen Schack, Jørgen Nørby Jensen og Margrethe Heidemann Andersen (siden marts 2009). Følgegruppen, der er nedsat af arbejdsudvalget, har bestået af Niels Davidsen-Nielsen, Eva Skaft Jensen og Henrik Lorentzen indtil sommeren 2009. Pga. de nye strukturændringer i Sprognævnet, der bl.a. indebærer at følgegrupper erstattes af fagråd, har følgegruppen ikke fungeret i den sidste halvdel af 2009.

I 2009 har hovedparten af redaktionsarbejdet drejet sig om redigering af den alfabetiske del af ordbogen, og redaktionsgruppen har således i 2009 redigeret ca. 16.000 artikler. I alt er der redigeret ca. 22.000 artikler inden for de seneste 2 år, hvilket svarer til ca. en tredjedel af ordbogen. I slutningen af 2007 påbegyndte studentermedhjælpere og praktikanter arbejdet med at markere orddeling for hvert enkelt opslagsord, og dette arbejde har for alvor taget fart i løbet af 2009. Der er indført orddeling ved ca. 16.000 opslagsord i ordbogen.

Redaktionsgruppen har desuden fremlagt visse retskrivningsændringer for følgegruppen, især strygninger af dobbeltformer. Af eksempler på vedtagne ændringer af dobbeltformer kan nævnes: *elleve/elve* > *elleve*, *jogurt/yoghurt* > *yoghurt*, *konsultere/konsulere* > *konsultere*, *opgradere/opgraduere* > *opgradere* og *æggebakke/ægbakke* > *æggebakke*. Man kan læse om ændringer og forbedringer i ordbogen i Anita Ågerup Jervelund: *En ny og bedre Retskrivningsordbog* (i: *Nyt fra Sprognævnet* 2009/4, s. 11-19) og Jørgen Schack: *Skal vi have former af typen gymnasie i Retskrivningsordbogen?* (i: *Nyt fra Sprognævnet* 2009/4, s. 20-23). Redaktionen har i alt holdt 3 møder med følgegruppen i første halvdel af 2009.

Nævnet fremlagde i slutningen af 2009 de foreslåede ændringer for daværende undervisningsminister Bertel Haarder som stillede sig positivt til forslagene.

Nævnet kan konstatere at der foretages i gennemsnit 75.000 søgninger om ugen i Retskrivningsordbogen på nettet. Dvs. ca. 3,9 mio. søgninger i 2009 (via www.dsn.dk eller www.retskrivningsordbogen.dk) – en stigning på 500.000 i forhold til 2008.

FORSKNINGSBERETNING FOR 2009

Ifølge sprognævnsløven har Dansk Sprognævn „til opgave at følge det danske sprogs udvikling, at give råd og oplysninger om det danske sprog og at fastlægge den danske retskrivning“ og er forpligtet til at „arbejde på videnskabeligt grundlag“. Desuden er Dansk Sprognævn omfattet af lov om forskning ved arkiver, biblioteker, museer mv. der gælder for „visse (...) institutioner under Kulturministeriet, hvor forskning er en væsentlig forudsætning for varetagelsen af institutionens hovedopgave“. Sprognævnets forskning har altså det strategiske sigte at tilvejebringe, vedligeholde og forny det videnskabelige grundlag for at løse nævnets opgaver, og nævnet er især pålagt en forpligtelse til at „indsamle nye ord, ordforbindelser og ordanvendelser, herunder forkortelser“.

Men det strategiske formål kan ikke indfris alene ved de bundne forskningsopgaver, for de retter sig først og fremmest imod at vedligeholde det etablerede grundlag. Det er naturligvis en vigtig opgave for nævnet. Men det danske sprogs udvikling kan og bør ses under mange forskellige synsvinkler der på forskellig vis bidrager til oplysnings- og normeringsvirksomheden. Både det danske sprog og det danske sprog-samfund forandrer sig. Derfor er de problemer som danske sprogbrugere søger råd og oplysning om, ikke de samme til alle tider, og de normer der skal oplyses om og tages hensyn til i udarbejdelsen af den danske retskrivning, ligger ikke fast én gang for alle, men er i stadig forandring.

Det gør det nødvendigt at udvikle og forny det videnskabelige grundlag for Sprognævnets virksomhed. Derfor indgår Sprognævnet i samarbejde med andre forskningsinstitutioner om forskning og forskeruddannelse, derfor har nævnets forskere og seniorforskere tid til personlig forskning, derfor prioriterer nævnet ph.d.-stipendier højt, og derfor støtter nævnet at medarbejderne søger om fondsstøtte til deres personlige forskningsprojekter.

Forskningsudvalget

Medlemmer

Professor, dr.phil. *Hanne Ruus*, Københavns Universitet, udpeget af Forskningsrådet for Kultur og Kommunikation.

Seniorforsker, dr.phil. *Karen Skovgaard-Petersen*, Det kongelige Bibliotek, udpeget af Forskningsrådet for Kultur og Kommunikation.

Seniorforsker, cand.mag. *Jørgen Schack*, valgt af nævnets videnskabelige personale.

Møder

Sprognævnets forskningsudvalg har holdt to møder i 2009 om instituttets forskningsplaner og resultater. Udvalget kunne konstatere at forskningsproduktionen i 2009 igen har været høj, og at nævnets planer om at skabe bedre muligheder for at

udgive fagfællebedømte artikler er gennemført: Sprog i Norden har fået en sektion med fagfællebedømte bidrag, og nævnet er nu medudgiver af det fagfællebedømte tidsskrift *Nydanske Studier* (NyS) og repræsenteret i redaktionen.

Medlemmerne af forskningsudvalget deltog i nævnets institutseminar 6.-7.10.2009 hvor nævnets forskningsprojekter og -planer blev drøftet. Der var i udvalget enighed om at støtte bestræbelserne i retning af mere projektorienteret forskning, dvs. forskning hvor de personlige projekter indgår i nævnets overordnede arbejde.

Udvalget blev orienteret om at der i 2010 ikke bliver iværksat lige så mange projekter som i 2008 og 2009. Det skyldes især den forestående flytning til H.C. Andersens Boulevard og den store travlhed med Retskrivningsordbogen. Af konkrete planer er der følgende:

- Et projekt om sms-sprog (ved Marianne Rathje).
- Et nyt forskningsprojekt om opbygning af et monitorkorpus som opfølgning på forskningsinfrastrukturprojektet Clarin og arbejdet med nævnets Ordtrawler.
- Et ph.d.-projekt om orddannelse som blev påbegyndt i efteråret 2009.

I forbindelse med omtalen af flytningen til H.C. Andersens Boulevard pointerede udvalget at det er meget væsentligt at nævnet kan bevare den tætte kontakt til forskningsmiljøet på Københavns Universitet.

Interne forskningsprojekter

Forskningsressurser

Ordsamlingen er i 2009 vokset med ca. 3500 indtastede excerpter. Samlingen rummer derfor nu omkring 969.000 sedler. Væksten i antallet af excerpter er øget med ca. 1500 i forhold til 2008. I slutningen af 2009 er den nyeste del af ordsamlingen der dækker perioden 1986 til 2008, blevet indskannet og gjort tilgængelig i nævnets svardatabase.

Nævnet har sat yderligere ressourcer ind på at udvikle nye metoder til automatisk indhøstning af nye ord, og resultaterne ser lovende ud (se nærmere i afsnittet om automatisk excerpering nedenfor).

Svarsamlingen: Svar der anses for særlig relevante, fx fordi de ikke kan findes i gængse ordbøger og håndbøger, eller fordi de afspejler nye udviklinger i sprognormer og sprogproblemer, registreres i en database som i 2009 er vokset med 244 svar.

Svarsamlingen og svartjenesten tildeles ikke selvstændig forskningstid, men svarene, især de der registreres, repræsenterer ofte et stykke forsknings- og udredningsarbejde, og samlingen er således et vigtigt kildemateriale for forskning i sprognormernes udvikling.

Forskning i sprog og norm

I forbindelse med udarbejdelsen af den kommende udgave af Retskrivningsordbogen har redaktionsgruppen bestående af Anita Ågerup Jervelund, Margrethe Heidemann

Andersen, Jørgen Schack og Jørgen Nørby Jensen foretaget grundige undersøgelser af ordforrådet med henblik på at identificere og motivere nødvendige ændringer i retskrivningen. Arbejdet har resulteret i 2 artikler i *Nyt fra Sprognævnet* 2009/4 og ca. 10 forskellige interne arbejdsrapporter som blev forelagt følgegruppen i 2009.

Nye ord og automatisk excerpering

I løbet af 2007 og 2008 har Jakob Halskov i samarbejde med Pia Jarvad implementeret og videreudviklet den første prototype af nævnets automatiske excerperingsprogram, *Ordtrawleren*.

Programmet gennem søger en stor samling af tekster fra 45 aviser og blade i databasen Infomedia og forsøger med forskellige metoder, bl.a. statistiske, at identificere nyordskandidater som derefter automatisk kan gemmes som excerperter med eksempler og andre relevante oplysninger i ordbasen.

Nævnet har indgået en aftale med InfoMedia om løbende tekstleverancer på 10 mio. ord pr. måned. Basen vil således omfatte ca. 120 mio. ord ved årets slutning og øges med 120 mio. ord om året fremover. Programmet har en interaktiv webgrænseflade så instituttets medarbejdere kan filtrere ord og vendinger og sammenligne ordforekomster automatisk med bl.a. ordbasen, Retskrivningsordbogen og nyordsbasen. Herefter kan de validerede nye ord overføres direkte til ordsamlingen. Projektet med Ordtrawleren har allerede på nuværende tidspunkt givet ny indsigt i hvordan orddannelse foregår i praksis. Trods automatisk frasortering af over 500.000 eksisterende ordformer indeholdt første måneds bruttoliste over 30.000 nye ordformer.

Hver måned finder Ordtrawleren et nogenlunde konstant antal nye ord, til trods for at den samlede liste er akkumulativ, dvs. at ord som er fundet i de forudgående måneder, automatisk filtreres fra. Det store flertal af ordformerne på bruttolisten er naturligvis uinteressante varianter af *0-2-nederlaget* (en konstruktion der i sig selv kan generere tusindvis af ordformer). Heldigvis kan man fra bruttolisten udtrække stærkt begrænsede delmængder af mere lovende nyordskandidater ved hjælp af forskellige filtreringskriterier som frekvens og samforekomst med såkaldte signalord, dvs. ord som typisk forekommer sammen med de nye ord (fx *såkaldt*, dvs. og lign.) Det mest lovende relevanskriterium er de kollokerende nyordssignaler.

Følgende kan konstateres om projektet:

- Udvalgte delmængder af Ordtrawlerens nyordskandidater kan fungere som supplement til den manuelle excerpering og øge tilvæksten i excerperter som registreres i ordsamlingen.
- Dog er det svært at implementere et bredt favnende, operationelt mål for en kandidats prægnans, så man må forvente at mange typer nydannelser stadig må excerperes manuelt (eksempelvis semantiske udvidelser af eksisterende udtryk).
- Ordtrawlerens kandidatliste vil sandsynligvis blive mere og mere anvendelig som tiden går (med kun 12-14 måneders data er de diakrone frekvensprofiler stadig usikre).
- Ordtrawlerens kandidatliste vil endvidere udgøre et godt empirisk grundlag for det igangsatte ph.d.-projekt om orddannelse.

Ordtrawlerens præcision blev i løbet af 2009 evalueret af Jakob Halskov og Pia Jarvad, og denne evaluering er udmøntet i 3 artikler hvoraf 2 udkommer næste år og en forelæggelse i form af en poster ved en international konference.

Staveundersøgelse

Materialet til staveundersøgelsen blev indsamlet i maj 2008 idet Anita Ågerup Jerve-lund, Jørgen Schack og Sabine Kirchmeier-Andersen fungerede som censorer på 755 elevers besvarelser af folkeskolens afgangsprøve i dansk retskrivning. Fejlene i disse besvarelser er registreret og indtastet i regneark, og de er opstillet på forskellig vis i tabeller der kan sammenlignes med de tabeller der findes i en tilsvarende staveun- dersøgelse foretaget af Danmarks Pædagogiske Institut i 1978. Resultaterne vil blive fremlagt i 2010.

Personlige forskningsprojekter

Margrethe Heidemann Andersen arbejder med forskningsprojektet „Særskrivning og sammenskrivning i moderne dansk“. På baggrund af sær- eller sammenskrevne substantiver fra avisartikler fra 1975, 2000 og 2008 vil der blive gjort rede for hvilke faktorer der bestemmer hvornår en sammensætning særskrives, og hvornår den sammenskrives, og det skal klarlægges om tendensen til særskrivning er et udtryk for engelskpåvirkning, som det ofte hævdes. Udgangspunktet for analyserne er moderne dansk skriftsprog, og der vil blive inddraget emner som leksikalisering, engelskpåvirkning, retskrivning, grammatik og semantik.

Pia Jarvad har fortsat arbejdet med *Nye ord i dansk*. Arbejdet med at ajourføre ordbogen som en „levende nyordsordbog på nettet“ er startet, og Pia Jarvad og Jørgen Nørby Jensen udarbejder løbende nye artikler. Projektet er tæt knyttet til arbejdet med Ordtrawleren.

Sabine Kirchmeier-Andersen er bivejleder for 2 ph.d.-projekter om institutio- ners og virksomheders sprogpolitik: Anne Kjærgaard (KU) og Nina Bellak (CBS). Endvidere har Sabine Kirchmeier-Andersen arbejdet videre med forslag til hhv. et dansk, et nordisk og et europæisk sprogbarometer. Hovedvægten er lagt på at finde sammenlignelige indikatorer og pålidelige målemetoder. Projektet, som udføres i tæt samarbejde med tilsvarende initiativer på nordisk og europæisk plan, er ble- vet integreret i Kulturministeriets kulturstatistikprojekt. I løbet af 2009 har Sabine Kirchmeier-Andersen påbegyndt en undersøgelse af ændringer i danske verbers valensmønstre af typen *X kommenterer Y – X kommenterer på Y, X står op – X står op for Y*. Undersøgelsen fokuserer på sammenhængen mellem ændringer i verbets betydning og ændringer i valensleddenes syntaktiske og semantiske egenskaber.

Marianne Rathje har arbejdet på udgivelsen af sin ph.d.-afhandling (forsvaret april 2009), der i bogform får titlen *Generationssprog* (udkommer primo 2010) og holdt foredrag og skrevet artikler om afhandlingens resultater. Hun har også fortsat arbejdet på forskningsprojektet „Chat- og sms-sprog i skolebørns stile – har chat- og sms-sproget bredt sig til andre genrer, og hvilken betydning vil dette i så fald have for fremtidig dansk ortografi?“. Desuden har Marianne Rathje arbejdet på et sideløbende

forskningsprojekt om bandeord – om unges holdninger til bandeord og om bandeord i børnefernysyn.

Ole Ravnholt har i 2009 fortsat sit projekt *Meddelelsesstrukturen i dansk*, delvis finansieret ved en toårig rammebevilling fra Forskningsrådet for Kultur og Kommunikation (tidl. Statens Humanistiske Forskningsråd).

Jørgen Schack arbejder på en afhandling med arbejdstitlen *Danske nominaler*. Afhandlingen omfatter en række artikler om forskellige nominaltypers struktur og semantik samt artikler om orddannelse, herunder dannelse af varemærker o.l.

Eksternt finansierede forskningsprojekter

Ph.d.-projekter

Sådan skriver vi – eller gør vi?

En undersøgelse af effekterne af organisationers sprogpoltiske tiltag (Anne Kjærgaard).

Ph.d.-afhandlingens emne er organisationers sprogpoltikker, dvs. de mål og midler der tages i brug i forsøget på at regulere sprogbrug i organisationer. Projektet fokuserer på skriftlig sprogbrug og har to overordnede formål: Det første er at give et „efterbillede“, en vurdering af de tekstlige effekter, af de sprogpoltiske tiltag i to danske organisationer. Det andet formål er at undersøge hvorfor de sprogpoltiske tiltag i de to organisationer (ikke) har haft bestemte effekter i forhold til de to organisationers tekster.

I løbet af året er de indsamlede data (domme, breve, interviews og observationer fra to retter under Danmarks Domstole og to centre under Københavns Kommunes Teknik- og Miljøforvaltning) blevet analyseret, og der er blevet udarbejdet tekstudkast til afhandlingen. I forhold til den overordnede tidsplan for ph.d.-projektet er årets resultater tilfredsstillende, og afhandlingen forventes afleveret i 2010.

Projektet, som blev påbegyndt 1.6.2007, er et samfinansieret ph.d.-stipendium med bidrag fra Dansk Sprognævn, Københavns Universitet og Kulturministeriets ph.d.-pulje.

Ord der ikke findes – endnu!

En kvalitativ undersøgelse af moderne dansk orddannelse i et integrerende perspektiv (Line Brink Worsøe).

Ph.d.-afhandlingens emne er de dynamiske og kreative processer der foregår når vi som mennesker danner nye ord for at få nye situationer til at give mening for os selv og andre. Projektet fokuserer på dagligt talesprog i omgivelser der virker så naturligt som muligt for informanterne.

Projektet har to overordnede formål: Det første er at give et billede af hvordan vi skaber vores forståelse af og danner nye ord, samt hvordan vi kontekstualiserer de nye ord og ordbetydninger i kommunikationssituationen. Det andet formål er at undersøge hvordan vi i kommunikation med andre forhandler nye ord og ordbetydninger – dvs. hvilke mekanismer der spiller ind når vi danner lokale konventioner

om ordforståelse. Sidstnævnte vil bidrage i en diskussion om hvordan konventioner skabes og vedholdes i forbindelse med nyordsdannelse. Desuden bliver projektet på det videnskabelige plan et bidrag til udviklingen af en egentlig metodologi inden for det integrerede sprogsyn.

I efteråret 2009 er der blevet lavet research og pilotundersøgelser samt påbegyndt større metodologifsnit med en yderligere indkredsning af det teoretiske og metodiske grundlag for undersøgelsen. Data består af kvalitative enkelt- og gruppeinterviews med visuelt input og optages på bånd.

Projektet, som blev påbegyndt 1.9.2009, er et samfinansieret ph.d-stipendium med bidrag fra Forskerskole Øst, Københavns Universitet og Kulturministeriets ph.d.-pulje.

DK-CLARIN

Jakob Halskov og Sabine Kirchmeier-Andersen deltager i projektet DK-CLARIN.

DK-CLARIN er en forskningsinfrastruktur for humaniora med sprogligt fokus: skrevet, talt og multimodalt. DK-CLARIN skal indeholde store tekstkorporer med ældre og moderne dansk, parallelle tekster (samme tekst på to sprog), talt sprog, ordbøger, videosekvenser mv. Disse resurser vil blive opmærket med lingvistisk og anden information ved hjælp af automatiske værktøjer. Opmærkningerne gør det muligt at finde og kombinere resultater på helt nye måder. Det betyder at DK-CLARIN vil støtte forskerne på hidtil usete måder og give adgang til nye forskningsresultater inden for sprogvidenskab, litteratur, historie mv.

Sprognævnet er repræsenteret i to delprojekter der har til formål at opbygge hhv. et almensprogligt korpus på ca. 45 mio. løbende ord og et fagsprogligt korpus på ca. 11 mio. løbende ord omfattende domæner som medicin og sundhed, klima og miljø, it, nanoteknologi, byggeri og anlæg samt landbrug.

Projektet, som er finansieret af den nationale pulje for infrastruktur, udføres i et samarbejde mellem Københavns Universitet, Aarhus Universitet, Syddansk Universitet, Det Kongelige Bibliotek, Nationalmuseet, Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Dansk Sprognævn og Copenhagen Business School. Projektet er tilknyttet EU-CLARIN-projektet (baseret på ESFRI-anbefalinger) som støttes af Europa-Kommissionen, med startdato 1.1.2008.

Nordisk Databaseharmonisering

I 2007 besluttede de nordiske sprognævns netværk at iværksætte et udredningsarbejde om harmonisering af deres svardatabaser. Formålet var at undersøge mulighederne for at etablere et fælles svarbaseresystem hvori medarbejdere og eksterne brugere kan søge på tværs af sprogene i hinandens baser.

En arbejdsgruppe bestående af to medarbejdere ved Dansk Sprognævn, Jakob Halskov og Ida Elisabeth Mørch, præsenterede i 2008 en rapport som konkluderede at det ville være muligt at etablere en fælles søgegrænseflade og at sikre en fælles søgning ved hjælp af en metataksonomi som blev koblet sammen med de nationale taksonomier.

På baggrund af rapporten iværksatte sprognævnenes netværk i 2009 et pilotprojekt som i første omgang skulle tage udgangspunkt i et delområde af taksonomien:

området ortografi som indeholder 39 begreber/kategorier. Endvidere skulle der udarbejdes et koncept for en fælles søgegrænseflade. En nordisk arbejdsgruppe har i 2009 opnået enighed om strukturen i den hierarkiske taksonomi. Pilotfasens øvrige områder, begreber under semantik og morfologi, har alle fået en engelsk definition, men i Sverige og Norge har der ikke været tilstrækkelige resurser til at tilføje nationale termer og til at kommentere de engelske definitioner. Konceptet for den fælles søgegrænseflade blev præsenteret for sprogævnens netværk i 2009. På grund af mangel på resurser er udviklingen af grænsefladen blevet udsat, ligesom færdiggørelse af taksonomien først påbegyndes i 2. halvdel af 2010.

Forskningsårsværk i 2009

Sprogævnets forskere og seniorforskere har gennemsnitlig 30 % af deres arbejdstid til personligt valgte forskningsprojekter inden for nævnets område, men ikke nødvendigvis jævnt fordelt, således at de i perioder forsker lidt mindre for derefter samlet at afvikle optjent forskningstid. Derudover deltager de i den forskning som instituttet er pålagt eller har påtaget sig. Forskere og seniorforskere som er frikøbt med fondsstøtte til særlige projekter, bruger normalt 90 % af projekttiden på forskning og 10 % til institutopgaver. Ph.d.-stipendiater, som er ansat for tre år, har 80 % af deres arbejdstid til personlig forskning, men afvikler normalt deres institutforpligtelser tidligt i ansættelsen. Videnskabelige medarbejdere uden for stillingsstrukturen har ikke personlig forskningstid, men kan deltage i institutforskning. Tabel 1 viser det samlede antal forskningsmånedsværk i 2009 fordelt på medarbejdere. Tabel 2 viser fordelingen på projekter. I opgørelsen medtages alle de opgaver som er knyttet til forskningen, dvs. også forskningsadministration, deltagelse i styregrupper, opbygning af forskningsinfrastruktur, osv. Forskning i sprog og norm er beregnet

Tabel 1: Forskningsmånedsværk pr. medarbejder

Forskningsmånedsværk pr. medarbejder	FM pr. år
Anne Kjærgaard (AK)	10,8
Jakob Halskov (JH)	10,3
Ole Ravnholt (OR)	5,2
Sabine Kirchmeier-Andersen (SKA)	4,8
Anita Ågerup Jervelund (AÅ)	4,7
Pia Jarvad (PJ)	4,6
Marianne Rathje (MR)	4,4
Jørgen Schack (JS)	4,2
Margrethe Heidemann Andersen (MHA)	3,4
Ida Elisabeth Mørch (IEM)	3,1
Jørgen Nørby Jensen (JNJ)	2,2
Lene Rotne (LR)	2,2
I alt	59,8

Tabel 2: Forskningsmånedsværk pr. projekt

Forskningsmånedsværk pr. projekt	FM pr. år
Forskning i sprog og norm (AÅ, JS, JNJ, MHA)	11,2
Organisationers sprogpolitik (AK)	10,8
DK-CLARIN (JH, SKA)	9,6
Ord- og svarsamling	4,7
Nordisk databaseharmonisering (JH, IEM)	4,2
Chat- og sms-sprog (MR, LR)	4,1
Meddelelsesstruktur (OR)	3,6
Danske nominaler	3,6
Nye ord i dansk/Ordtrawleren (PJ, JNJ, SKA, MR, JH)	3,5
Sær- og sammenskrivning (MHA)	2,9
National og international sprogpolitik (SKA, AK)	1,7
Stavefejlsundersøgelse (AÅ, JS, SKA)	0,0
I alt	59,8

som 50 % af arbejdet med Retskrivningsordbogen, udarbejdelse af svar i svartjensen medregnes med 33 %. På samme måde indgår de forskningsmæssige opgaver i forbindelse med vedligeholdelsen og opbygningen af ord- og svarsamlingen som forskningstid. Den enkeltes forskningstid pr. projekt er fordelt efter skøn baseret på arbejdsplanen for 2009.

Instituttet arbejder fortsat hen imod en mere projektorienteret arbejdsform hvor de personlige forskningsprojekter indgår som delprojekter i interne eller eksterne forskningsprojekter, og på denne måde øger udbyttet af forskningsindsatsen både for projekterne og den enkelte forsker. Der sættes i højere grad på at få publiceret artikler i internationale tidsskrifter.

Der har været brugt 7,8 arbejdsmåneder mere på forskning og forskningsrelaterede opgaver i 2009 i forhold til 2008, hvilket skyldes at Margrethe Heidemann Andersen er kommet tilbage fra barsel, forskningsstøtte fra en praktikant samt ekstern finansiering fra det nordiske databaseharmoniseringsprojekt.

Instituttet kan med tilfredshed konstatere at nævnets medarbejdere også i 2009 har været meget aktive på forsknings- og formidlingsfronten, hvilket bl.a. afspejler sig i et stort antal artikler, bøger og foredrag.

Nævnet har også i 2009 jævnlige modtaget studerende, praktikanter og forskere fra danske og udenlandske uddannelsesinstitutioner.

Publikationer

Instituttets medarbejdere har i løbet af 2009 udgivet 3 netudgivelser, 4 bøger/tidsskrifter/rapporter og 40 artikler. Der er endvidere blevet holdt 23 foredrag og indlæg på konferencer.

Netudgivelser

Sprogportalen: <http://.sproget.dk>

Nye ord i dansk: www.nyeordidansk.dk

Sprognævnets hjemmeside: www.dsn.dk

Bøger/rapporter/tidsskrifter

Christensen, Tanya Karoli, Torben Juel Jensen, Niels Møller Nielsen, Nicolai Pharaos, Marianne Rathje, Jann Scheuer (red.): *NyS. Nydanske Sprogstudier 37*. Dansk Sprognævn 2009.

Jensen, Jørgen Nørby & Kirchmeier-Andersen, Sabine (red.): *Nyt fra Sprognævnet 1-4*. Dansk Sprognævn 2009.

Kirchmeier-Andersen, Sabine: *Årsberetning 2008*. Dansk Sprognævn 2009.

Kjærgaard, Anne & Rathje, Marianne: *Sproget i DR. En undersøgelse af problematisk sprogbrug, engelske lån og groft sprog i et udvalg af DR's produktioner*. Rapport for Danmarks Radio. Dansk Sprognævn. 2009.

Netudgivelser	3
Bøger/tidsskrifter/rapporter	4
Artikler – forskning	9
Artikler – formidling	31
Foredrag – forskning	8
Foredrag – formidling	15

Artikler

Forskning

- Halskov, Jakob & Asmussen, Jørg: „Compiling, annotating and publishing corpora in DK-CLARIN, the Danish incarnation of the pan-European initiative for a common resource infrastructure“. *Online proceedings of Corpus Linguistics 2009*. University of Liverpool.
- Jarvad, Pia: „Afløsningsord, tilpassede ord eller importord. Hvad vinder, og hvad skal sprogrøgtten satse på?“ *Sprog i Norden*. 2009, s. 121-140.
- Kirchmeier-Andersen, Sabine: „Sproglovgivning i Norden – og Danmark?“, i *Sprog i Norden*. 2009, s. 53-61.
- Kjærgaard, Anne: „Efter festen – om kriterier for og effekter af klarsprogsarbejde“. I: Eva Olovsson (red.): *Service på nettet. Rapport från en konferens om myndigheters webplatser*. Språkrådets skrifter 10. Språkrådet 2009.
- Rathje, Marianne: „Definition af citat i talesprog“. I: *NyS 37*, 2009, s. 125-155.
- Rathje, Marianne: „Sådan oplever de unge bandeord“. I: *Mål & Mæle*, 2009/4, s. 5-11.
- Rathje, Marianne: „Bandeord for de mindste“. I: *Nyt fra Sprognævnet*, 2009/4, s. 39-45.
- Rathje, Marianne: „Anmeldelse af J. Normann Jørgensen og P. Quist: Unges Sprog“. I: *Danske Studier 2009*, s. 192-196.
- Rathje, Marianne: „Generationssprog – brugsmæssige og samtalepartnerafhængige træk“, I: I. Schoonderbeek Hansen & P. Widell (red.): 12. Møde om Udforskningen af Dansk Sprog. Aarhus Universitet, 9.-10. oktober 2008. Århus 2009, s. 247-260.

Formidling

- Andersen, Margrethe Heidemann: „Om særskrivning, sammenskrivning og brugen af bindestreg i moderne importord“. I: *Nyt fra Sprognævnet*, 2009/4, s. 28-33.
- Halskov, Jakob & Jarvad, Pia: „Om menneskers og maskiners tilgang til excerpering af sproglige nydannelser – en diskussion og en systemevaluering“. I: *Nyt fra Sprognævnet*, 2009/4, s. 51-60.
- Harpsøe, Rikke Dybdahl: „Det virker til at man kan sige sådan, og det ligner at man gør det!“. I: *Nyt fra Sprognævnet*, 2009/4, s. 84-97.
- Jarvad, Pia: „25 års nye ord i Nyt fra Sprognævnet“. I: *Nyt fra Sprognævnet*, 2009/4, s. 51-60.
- Jervelund, Anita Ågerup: „En ny og bedre Retskrivningsordbog“. I: *Nyt fra Sprognævnet* 2009/4, s. 11-19.
- Jervelund, Anita Ågerup & Kirchmeier-Andersen, Sabine: „Skyd blot på Sprognævnet“ (kronik). I: *Berlingske Tidende*, 29. april 2009.
- Jensen, Jørgen Nørby: „9 nye ord“. I: *Nyt fra Sprognævnet*, 2009/1, s. 8-10.
- Jensen, Jørgen Nørby: „Dørtræk – historien om et ord“. I: *Nyt fra Sprognævnet*, 2009/2, s. 9-12.
- Jensen, Jørgen Nørby: „Stærke og svage“ (klumme). I: *Jyllands -Posten*, 19.5.2009.
- Jensen, Jørgen Nørby: „Nogle nye ord i dansk“. I: *Nyt fra Sprognævnet* 2009/3, s. 7-9.
- Jensen, Jørgen Nørby: „Ny sproglitteratur 2008. Danmark“. I: *Sprog i Norden* 2009, s. 267-276.

- Jensen, Jørgen Nørby: „Raketvidenskab“ (klumme). I: *Jyllands -Posten*, 20.10.2009.
- Jensen, Jørgen Nørby: „Det er jo ikke raketvidenskab! Om nogle nyere oversættelseslån fra engelsk“. I: *Nyt fra Sprognævnet* 2009/4, s. 75-79.
- Jensen, Jørgen Nørby: „Ord der vandrer“. I: *Ældre Sagen Nu*. April 2009, s. 58-59.
- Kirchmeier-Andersen, Sabine: „Mere kant“. I: *Nyt fra Sprognævnet*, 2009/3, s. 1-3.
- Kirchmeier-Andersen, Sabine: „Perle – det danske sprog i aktion“. I: *Nyt fra Sprognævnet*, 2009/2, s. 1-3.
- Kirchmeier-Andersen, Sabine: „En far står op for sine børn – nye verber, nye konstruktioner“. I: *Nyt fra Sprognævnet*, 2009/4, s. 80-84.
- Kirchmeier-Andersen, Sabine: „Sammen er vi stærke“ (klumme). I: *Jyllands-Posten*, 20.1.2009.
- Kirchmeier-Andersen, Sabine: „Refurbished – eller genskabt?“ (klumme). I: *Jyllands-Posten*, 21.7.2009.
- Kirchmeier-Andersen, Sabine: „Exit poll eller valgstedsmåling“ (klumme). I: *Jyllands-Posten*, 15.12.2009.
- Kjærsgaard, Anne: „Tag de sproglige anvisninger på ordet! Om at undersøge de tekstlige effekter af sprogpoltiske projekter“. I: *Nyt fra Sprognævnet*, 2009/4, s. 34-39.
- Mørch, Ida Elisabeth: „Kommaer, kommasystemer og læsning“ (klumme). I: *Dansk*, marts 09.
- Mørch, Ida Elisabeth: „Upassende, stødende, nedsættende eller fornærmende sprogbrug“ (klumme). I: *Dansk* sep. 09.
- Mørch, Ida Elisabeth: „Sms og chat – skrift med billede og lyd“ (klumme). I: *Dansk* dec. 09.
- Mørch, Ida Elisabeth: „Emnesøgning er mange ting“. I: *Nyt fra Sprognævnet*, 2009/4.
- Rathje, Marianne: „Børn og unges sprog – sprog i tre generationer“. I: *Dansk* . 4, dec. 2009, s. 27-31.
- Rathje, Marianne: „Og sådan noget“. I: *Nyt fra Sprognævnet*, 2009/1, s. 1-7.
- Rathje, Marianne: „Ord der gør dig gammel II“ (klumme). I: *Jyllands-Posten*, 16.6.2009.
- Rathje, Marianne: „Hvem siger fuck?“ (klumme). I: *Jyllands-Posten*, 17.2.2009.
- Schack, Jørgen: „Skal vi have former af typen *gymnasie* i Retskrivningsordbogen?“. I: *Nyt fra Sprognævnet* 2009/4, s. 20-23.
- Ravnholt, Ole: „Forkortelser og ideogrammer“. I *Nyt fra Sprognævnet*, 2009/4, s. 71-75.

Forskning

Foredrag og konferenceindlæg

- Halskov, Jakob & Jarvad, Pia: „Human Versus Automated Extraction of Neologisms for Lexicography – A Discussion and a System Evaluation“. Poster-præsentation ved *eLexicography in the 21st century: New challenges, new applications*, UCL, Louvain-la-Neuve, 22.10.-24.10. 2009.

- Halskov, Jakob & Asmussen, Jørg: „Compiling, annotating and publishing corpora in DK-CLARIN, the Danish incarnation of the pan-European initiative for a common resource infrastructure“. *Corpus Linguistics* 2009. University of Liverpool.
- Halskov, Jakob & Mørch, Ida Elisabeth: „Statusrapport for de nordiske sprognævns svarbaseprojekt“. *Nordisk netværksmøde*. Borgå, Finland. 2.9. 2009.
- Kirchmeier-Andersen, Sabine: „Legislation and language – recent trends in the Nordic countries“. *Managing linguistic diversity in the EU – Practices and Regulations*, expert seminar, Fryske Akademy & Mercator Research Centre, Leeuwarden, Holland, 19.9.2010.
- Rathje, Marianne: „Generationssprog i mundtlig interaktion. En sociolingvistisk undersøgelse af generationsspecifikke sproglige og interaktionelle træk i tre generationers talesprog“. *Ph.d.-forsvar*, Københavns Universitet, Institut for Nordiske Studier og Sprogvidenskab, 2.4.2009.
- Rathje, Marianne: „Quotations and quotatives in the speech of three Danish generations“. *International Conference on Language and Variation in Europe 5*, København, 25.-27. 6. 2009.
- Rathje, Marianne: „Generationssprog“. *Selskab for Nordisk Filologi*, København, 5.11.2009.
- Rathje, Marianne & Kjærgaard, Anne: „Sproget i DR – forkert, engelsk og groft?“. *DR's sprogsymposium, Sprog på spring*, København, 5.10.2009.

Formidling

Foredrag

- Andersen, Margrethe Heidemann: „Hvad er godt dansk?“. *Danica Pension*, 8.9.2009.
- Jervelund, Anita Ågerup & Ravnholt, Ole: „Nye ord og dobbeltformer i Retskrivningsordbogen og om normens og normeringens rækkevidde“. *Seminar for tekstere i DR*, 3.2.2009.
- Jensen, Jørgen Nørby: „Typiske spørgsmål til Dansk Sprognævn“. *Sprognetværk 1*, Danske Sprogseminarer, København, 4.5.2009.
- Jensen, Jørgen Nørby: „Typiske spørgsmål til Dansk Sprognævn“. *Sprognetværk 3*, Danske Sprogseminarer, Århus, 6.5.2009.
- Jensen, Jørgen Nørby: „Typiske spørgsmål til Dansk Sprognævn“. *Sprognetværk 2*, Danske Sprogseminarer, København, 13.5.2009.
- Kirchmeier-Andersen, Sabine: „Sprogets udvikling“. *Forbundet Kommunikation og Sprog*, Ringsted, 3.2.2010.
- Kirchmeier-Andersen, Sabine: „Det danske sprogs fremtid“. *Grænseforeningen*, Hillerød, 3.2.2010.
- Kirchmeier-Andersen, Sabine: „Grundloven og det danske sprog“ (Grundlovstale). *Værløseegnens Historiske Forening*, Lille Værløse, 17.9.2010.
- Kirchmeier-Andersen, Sabine: „I Danmark taler vi dansk! Eller? – Det danske sprogs fremtid“. *Rødding Højskole*, Rødding, 17.9.2010.
- Kirchmeier-Andersen, Sabine: „Dansk Sprognævn og dansk sprogteknologi“. *Data-lingvistik.dk*, CBS, Frederiksberg, 27.10.2010.

- Kirchmeier-Andersen, Sabine: „Hvad enhver dansker bør vide. – Om det danske sprog“. *Folkeuniversitetet i Emdrup*. 10.11.2009.
- Kirchmeier-Andersen, Sabine: „Hvad enhver dansker bør vide. – Om det danske sprog“. *Folkeuniversitetet i Emdrup*. 31.03.2009.
- Kirchmeier-Andersen, Sabine: „Om det danske sprog“. *Kirke Værløse Husmoderforening*. 10.12.2009.
- Kjærgaard, Anne: „Breve og rapporter hos PPR Vanløse/Brønshøj“. *Skrivende psykologer og tale-høre-lærere ved PPR-Vanløse/Brønshøj*. 29.4.2009.
- Mørch, Ida Elisabeth arrangerede Sprognævnets stand ved Kommunikations- og Sprogforum 2009 (Dansk Selskab for Fagsprog og Fagkommunikation og Forbundet Kommunikation og Sprog). Arrangementet fandt sted på CBS, Frederiksberg, 24.9.2009.

Aktivitetsplan for 2010

Nævnets planlægning er bestemt af resultatkontrakten med Kulturministeriet for 2007 – 2010 som indeholder Sprognævnets mission og vision for de kommende år samt detaljerede målbeskrivelser, resultatkrav og økonomi for nævnets centrale arbejdsopgaver: formidling, normering af retskrivningen og forskning. På forskningsområdet er de centrale temaer *opbygning af viden om unges sprogbrug og indsamling og bearbejdning af viden om sprogpolitik og metoder til måling af sprogets status*. På formidlingssiden bliver vigtige mål opbygning og drift af et videnscenter samt en særlig indsats for formidling i nye medier.

Normeringsarbejdet omfatter den *reviderede udgave af Retskrivningsordbogen* samt *digitaliseringen af ord- og svarsamlingerne*.

Opgaverne er formuleret med udgangspunkt i nævnets hidtidige opgaver, nævnets opgavehierarki og i de beslutninger som blev truffet i forbindelse med at Dansk Sprognævn og Det Danske Sprog- og Litteraturselskabs særlige bevilling til en ekstraordinær indsats for det danske sprog blev gjort permanent. Målene er formuleret mere langsigtet med en fireårig horisont og med en lang række delmål som skal opfyldes i de enkelte år. Resultatkontrakten afløses af en ny rammeaftale som dækker perioden fra 2011-2014.

Planlagte aktiviteter for 2010 i henhold til resultatkontrakten

Forskning

- Generationsprog: Forberedelse af opfølgende projekt.
- Sprogpolitik: Afslutning af ph.d.-projekt om effekterne af organisationers sprogpoltiske tiltag.

Formidling

- Udvikling og drift af portalen *sproget.dk*. Forøgelse af indholdet med 20 % i forhold til 2007 hvert år i 3 år fra og med 2008.
- Oprettelse af en ekspertdatabase om sprogforskning.
- Søgbar svarsamling samt metode til løbende registrering af nye svar. Tilgængeliggørelse af svar i portalen.

Normering

- Retskrivningsordbogen klar til korrektur.
- Reviderede retskrivningsregler.
- Ordsamling: Indskanning af mindst 280.000 kort, svarende til ca. 94.000 årligt fra og med 2008.

Andre planlagte forskningsprojekter

- Stavefejlsundersøgelse: En analyse af stavefejl i folkeskolens afgangsprøve i dansk retskrivning. Inddelingen af fejltyper skal laves sådan at undersøgelsen kan sammenlignes med en tilsvarende undersøgelse foretaget af Danmarks Pædagogiske Institut (nu DPU) i 1978.
- Opbygning af et almensprogligt og et fagsprogligt korpus.
- Videreudvikling af metoder til automatisk identifikation af nye ord.
- Projekter under den nordiske sprogkoordination 2009-2011:
 - nordisk konference og etablering af forskningsprojekt om sprog og norm i de nye kommunikationsformer.
 - nordiske svarbaser: udarbejdelse af et fælles format for svarbaser og et fælles svarkategoriseringssystem der gør det muligt at søge på sproglige fænomener på tværs af de nordiske sprog.

Andre projekter

- Projekter under den nordiske sprogkoordination 2009-2011:
 - nordisk børneordbog
 - nordisk sprogbarometer til måling af sprogenes status
 - nordisk klarsprogsprojekt
- Kampe for den danske regering for at øge opmærksomheden om det danske sprog 2009-2011 i tilknytning til regeringens opfølgning på sprogudvalgets rapport.
- Kampe for nordisk ministerråd for at øge den nordiske sprogforståelse.

REGNSKAB FOR 2009

Resultat opgørelse drift

Almindelig virksomhed:	Forbrugstal Regnskab 2009	Bevillingstal Budget 2009
Driftsresultat		
Bevilling - TB/Akt.	7.700.000,00 kr.	7.700.000,00 kr.
Anvendt af tidl. års res.	50.328,88 kr.	50.328,88 kr.
Årets reservering	0,00 kr.	0,00 kr.
	7.750.328,88 kr.	7.750.328,88 kr.
Ordinære driftsindtægter		
Salg af varer og tjenesteydelser	3.723.969,26 kr.	400.000,00 kr.
Tilskud til egen drift	232.000,00 kr.	500.000,00 kr.
Øvrige driftsindtægter	0 kr.	0 kr.
Gebyrer	0 kr.	0 kr.
Ordinære driftsindtægter i alt	3.955.969,26 kr.	900.000,00 kr.
Ordinære driftsomkostninger		
Ændring i lager	0 kr.	0 kr.
Forbrugsomkostninger	3.042.178,70 kr.	650.328,88 kr.
Husleje	2.165.305,05 kr.	2.100.000,00 kr.
Andre forbrugsomkostninger	4.476,00 kr.	500.000,00 kr.
Forbrugsomkostninger i alt	5.211.959,75 kr.	3.250.328,88 kr.
Personaleomkostninger		
Lønninger	5.577.088,16 kr.	5.400.000,00 kr.
Pension	873.420,43 kr.	0 kr.
Lønrefusion	-228.270,11 kr.	0 kr.
Andre personaleomkostninger	159.955,81 kr.	0 kr.
Personaleomkostninger i alt	6.382.194,29 kr.	5.400.000,00 kr.
Andre ordinære driftsomkostninger		
Af- og nedskrivninger	196.092,86 kr.	kr.
Ordinære driftsomkostninger i alt	11.790.246,90 kr.	8.650.328,88 kr.
Resultat af ordinære drift	-83.948,76 kr.	0,00 kr.
Andre driftsposter		
Andre driftsindtægter	0 kr.	0 kr.
Andre driftsomkostninger	0 kr.	0 kr.
Resultat før finansielle poster	-83.948,76 kr.	0,00 kr.
Finansielle poster		
Finansielle indtægter	38.704,67 kr.	0 kr.
Finansielle udgifter	22.779,20 kr.	0 kr.
Resultat før ekstraordinære poster	-68.023,29 kr.	0,00 kr.
Ekstraordinære poster		
Ekstraordinære indtægter	0 kr.	0 kr.
Ekstraordinære udgifter	0 kr.	0 kr.
Årets resultat	-68.023,29 kr.	0,00 kr.

Nævnets underskud inddækkes af overført overskud 2008.

Nævnet indgik i år en 3-årig kontrakt med Nordisk Ministerråd vedr. Nordisk Sprogkoordination, til opgaven følger en bevilling på 1,8 mio. kr. årligt. Midlerne er ikke indarbejdet i budgettal 2009.

Det skal endvidere oplyses at nævnet, som supplement til den ordinære drift, har haft en indtægt for kursus og foredrag på 150.000 kr. Beløbet indgår under kto. 90 „Indtægtsdækket virksomhed“.

Dansk Sprognævns mission

Ved at indsamle og formidle viden om det danske nutidssprog hjælper og inspirerer vi alle til at udveksle oplysninger, tanker og ideer på et klart og formålstjenligt dansk.

Dansk Sprognævn er en statslig forskningsinstitution under Kulturministeriet. Sprognævnet, der blev oprettet i 1955, har til opgave på videnskabeligt grundlag at give myndighederne og offentligheden råd og oplysning om det danske sprog. Sprognævnets hovedopgaver er:

- at følge med i sprogets udvikling, fx ved at registrere nye ord
- at svare på spørgsmål om dansk sprog og sprogbrug
- at fastlægge den danske retskrivning og redigere og udgive den officielle danske retskrivningsordbog.

Årsberetning 2009

© 2010 by Dansk Sprognævn, Copenhagen

Layout: Falcon | Grafisk Design

Foto: Christian Geisnæs

Print: Frederiksberg Bogtrykkeri A/S

Printed in Denmark 2010

ISBN 978-87-89410-28-9

Dansk Sprognævn

H.C. Andersens Boulevard 2 · DK-1553 København V

Telefon: +45 33 74 74 00 · Fax: +45 33 74 74 20

Spørgetelefon.: +45 33 74 74 74
mandag-torsdag 10-12 og 13-15

www.dsn.dk